Departement Wiskunde, Faculteit Bètawetenschappen, UU.
In elektronische vorm beschikbaar gemaakt door de TBC van A−Eskwadraat.
Het college WISB251 werd in 2003/2004 gegeven door Dhr. R. Stevenson.

Uitwerking[1] Numerieke wiskunde 1a (WISB251)
22 december 2003

Opgave 1

a)

$$\begin{aligned}
-\tfrac{3}{2}f(x_0) &= -\tfrac{3}{2}f(x_0)\\
2f(x_0+h) &= 2[f(x_0)+hf'(x_0)+\tfrac{h^2}{2}f''(x_0)+\tfrac{h^3}{6}f'''(x_0)+\mathcal{O}(h^4)]\\
-\tfrac{1}{2}f(x_0+2h) &= -\tfrac{1}{2}[f(x_0)+2hf'(x_0)+\tfrac{(2h)^2}{2}f''(x_0)+\tfrac{(2h)^3}{6}f'''(x_0)+\mathcal{O}(h^4)]
\end{aligned}$$

Links en recht optellen, delen door h en je vindt $c_1 = -1/3$. Klaar. Dit Taylor gedoe moet je wel paraat hebben. [opm.: als je een orde minder Taylort (Taylored?), dan houd je termen $f'''(\xi)$ over met verschillende ξ, met daarvoor coefficienten van verschillend teken. Tussenwaardestelling lukt dan niet om daar één term van te maken. Als dat wel had gekund, zou je een uitdrukking gekregen hebben zonder een $\mathcal{O}(h^4)$ term. Dat gebeurt nu in opgave (e)].

b)

$$\begin{aligned}
|Q(h)-\widetilde{Q}(h)| &= \left|\frac{-\frac{3}{2}f(x_0)+2f(x_0+h)-\frac{1}{2}f(x_0+2h)}{h} - \frac{-\frac{3}{2}f(x_0)(1+\varepsilon_0)+2f(x_0+h)(1+\varepsilon_1)-\frac{1}{2}f(x_0+2h)(1+\varepsilon_2)}{h}\right|\\
&= \left|-\frac{-\frac{3}{2}f(x_0)\varepsilon_0+2f(x_0+h)\varepsilon_1-\frac{1}{2}f(x_0+2h)\varepsilon_2}{h}\right| \le \frac{4\bar{\varepsilon}}{h}M_2.
\end{aligned}$$

c) $c_1h^2f'''(x_0)+\frac{4\bar{\varepsilon}}{h}M_2$ differentieren naar h. Nulpunt is h_{opt}, invullen geeft een bovengrens voor $|f'(x_0)-\widetilde{Q}(h_{\mathrm{opt}})|$

d)

$$\begin{aligned}
p(x) = \quad & \frac{(x-(x_0+h))(x-(x_0+2h))}{(x_0-(x_0+h))(x_0-(x_0+2h))}f(x_0)+\\
& \frac{(x-x_0)(x-(x_0+2h))}{((x_0+h)-x_0)((x_0+h)-(x_0+2h))}f(x_0+h)+\frac{(x-x_0)(x-(x_0+h))}{((x_0+2h)-x_0)((x_0+2h)-(x_0+h))}f(x_0+2h)
\end{aligned}$$

(moet je weten). Differentieren, klaar.

e) Met $g(x) := (x-x_0)(x-(x_0+h))(x-(x_0+2h))$, $h(x) := \frac{f'''(\xi(x))}{6}$, is $f(x)-p(x) = g(x)h(x)$ (pff, moet je ook al weten). Differentieren geeft $f'(x)-p'(x) = g'(x)h(x)+g(x)h'(x)$. $x = x_0$ invullen, en gebruiken dat $g(x_0) = 0$ geeft resultaat. [het is niet zo eenvoudig in te zien dat h differentieerbaar is in $x = x_0$. Daarom ben ik niet zo blij met deze som].

[1] Deze uitwerkingen zijn met de grootste zorg gemaakt. In geval van fouten kan de TBC niet verantwoordelijk worden gesteld, maar wordt zij wel graag op de hoogte gesteld: tbc@A-Eskwadraat.nl

Opgave 2

a) $(2i+1)\lambda^{2i} - (2i+1)(-\lambda)^{2i} = 0$.

b) $2 = \int_{-1}^{1} 1 \, \mathrm{d}x$.

$\frac{2}{3} = \int_{-1}^{1} x^2 \, \mathrm{d}x = w(2\lambda - 2(-\lambda))$ geeft $w\lambda = \frac{1}{6}$.

Dit invullen in $\frac{2}{5} = \int_{-1}^{1} x^4 \, \mathrm{d}x = w(4\lambda^3 - 4(-\lambda)^3)$ geeft $\lambda = \pm\sqrt{\frac{3}{10}}$ en $w = \pm\frac{1}{6}\sqrt{\frac{10}{3}}$.

c) Uit (b) volgt $k \geq 6$. Met $f(x) = x^6$ bereken je dat $R(f) \neq 0$. Blijkbaar is $k = 6$ (immers bij $k > 6$ zou de rest bij deze f wel nul zijn). Nog steeds voor *deze* f is $f^6(\xi) = 6!$, en dus $C = R(f)/6! = \cdots$.

d) De formule voor $Q(f)$ laat zien dat $Q(f) = Q(p)$. De exactheid van Q op alle polynomen van graad 5 toont aan dat $Q(p) = I(p)$ (p heeft graad 5).

e) Met p als in (d), geldt $R(f) = I(f) - Q(f) = I(f) - I(p) = \int_{-1}^{1}(x-(-\lambda))^2 x^2 (x-\lambda)^2 f^{(6)}(\xi(x))/6! \, \mathrm{d}x$ (restterm Hermite interpolatie). $q(x) := (x-(-\lambda))^2 x^2 (x-\lambda)^2$ is tekenvast op $[-1,1]$, en *daarom* is $R(f) = f^{(6)}(\xi)/6! \int_{-1}^{1} q(x) \, \mathrm{d}x = \ldots$

f) Bekijk $f(x) = 1$, $f(x) = x - \frac{b+a}{2}$, $f(x) = (x - \frac{b+a}{2})^2$ etc, en dan vind je dat voor een geinige w, alle polynomen van graad 3 exact geintegreerd worden, maar niet voor hogere graad.

g) n evals van f en maar 2 van f' (vallen weg op de interne randen van de kleine intervallen)

h) Uit de gegeven formule toegepast op de kleine intervalletjes volgt $\int_{-1}^{1} f(x) \, \mathrm{d}x - T_n(f) = \sum_{i=0}^{n-1} ch^5 f^{(4)}(\xi_i)$ voor e.o.a. $\xi_i \in (ih, (i+1)h)$. $h\sum_{i=0}^{n-1} f^{(4)}(\xi_i) = \int_{-1}^{1} f^{(4)}(x) \, \mathrm{d}x + o(1)$ $(h \to 0)$, immers Riemann som, en dus $\int_{-1}^{1} f(x) \, \mathrm{d}x - T_n(f) = ch^4(f'''(1) - f'''(-1)) + o(h^4)$ $(h \to 0)$.

i) Aaannemende dat $f'''(1) \neq f'''(-1)$ en h is klein genoeg, dan $I - T_{2n} \approx \frac{1}{16}(I - T_n)$ en dus $I - T_{2n} \approx \frac{1}{15}(T_{2n} - T_n)$ (met "="-tekens als $o(h^4)$-term nul is).